

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. III. Vtrum defacto contingat, vt ob reatum pœnæ temporalis
sustinenda sit per accidens pœna æterna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

vari quàm damnari) etsi major aliqua probabilitas sit fuisse salvandos, hæc tamen fortasse parvulis non innotescit, sed solum, quòd ex illis etiam innumeri pereant; unde non leve etiam periculum fuisse pereundi. Quando autem probabilitas quantumvis major boni obventuri conjungitur cum aliqua etiam probabilitate aut periculo ingentis mali incurrendi, tunc si illius amissio conjungitur cum certissima evasione gravissimi mali, non est objectum vehementer contristativum. Denique addi potest, quòd in potestate parvulorum sit, deponere omnem tristitiam notabiliter afflictivam; & quia cognoscunt, hujusmodi tristitiam ad nihil servire, sed tantum affligere, eam utique impediunt. Modus autem impediendi erit, si suum intellectum occupent circa alia objecta, & quidem tam varia, ut propter suam limitatam virtutem, non possint simul attendere & applicari ad considerandam felicitatem supernaturalem ejusque amissionem: neque enim ad hanc considerandam necessitantur sicut necessitantur damnati ob tormenta quæ patiuntur, & quia Deus illos determinat ad memoriam peccatorum commissorum, ut semper conscientia vermen experiantur.

§81. Objici possent ultimò quædam Scripturæ S. Testimonia, ad probandum, quòd parvuli sint ab igne torquendi. Comparatur enim in Evangelio univèrsum genus humanum aræ, in qua simul existunt grana & paleæ, ex quibus grana colligenda dicuntur in horrea, hoc est, vitam æternam, paleæ verò comburenda igni inextinguibili, Matth. & Luca 3. Idem probari potest ex eo, quòd omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Denique in extremo die Christus dicitur divisurus genus humanum in duas classes, & illi quæ collocabitur à dextris, dicit: *possidere paratum vobis regnum*: illi verò quæ à sinistris: *discedite à me maledicti in ignem æternum*. Cum ergo parvuli non sint intraturi in regnum, eundem illis erit in ignem. Hæc omnia fuisse à Christo dicta & intellecta de adultis, quibus ea prædicabat, & colligitur ex adjecis: *Esurivi enim, & non dedistis* &c. quod utique parvulis non poterit objici. Ethæc de Peccato Originali.

CONTROVERSIA III.

Virum defacto contingat, ut ob reatum pænæ temporalis sustinenda sit per accidens pænæ æterna.

§82. PRO quæstionis intelligentia sciendum est; contingere, ut homo decedens in peccato mortali, adeoque æternum damnandus, simul etiam decedat cum reatu pænæ alicujus temporalis, quæ illi persolvenda fuisset in purgatorio, si

in statu Gratiæ decessisset; & hæc quidem pænæ temporalis potest esse residua ex duplici capite. Primò, si homo ille commiserat etiam aliquod aliud mortale, sed ab illo fuit justificatus, tamen, ut remaneret reatus aliquis pænæ temporalis, quod idem de veniali dici potest. Secundo, si homo commisit veniale, & ne quidem ipsam culpam deleverit, adeoque tota pænâ illi peccati respondens remansit solvenda. Quæritur ergo, an talis deinde puniatur pænâ æternâ, cujus pars respondeat reatu ad pænâ temporalem, vel an post aliquod tempus minuatur illius pænæ, quòd satis passus sit pro illo reatu pænæ temporalis, remanente reliquâ pænâ æternâ duraturâ quæ respondet peccato mortali in quo decessit.

§83. Triplex est sententia; Duæ extremæ & una media. Prima est Scoti, Gabrielis, Majoris, Medinae, Navarri, Vega, quos sequitur Ariaga: hi docent, in inferno cessare pænâ temporalem quoad eam partem, quæ respondebat reatu ad pænâ temporalem, sive culpa fuerit dimissa, sive non. Secunda docet, nullam pænâ in inferno remitti, sive culpa prius fuerit remissa, sive non. Hæc est valde communis Tertia, distinguit inter pænâ temporalem residuam ex culpa jam dimissa, & inter pænâ temporalem residuam ex culpa veniali non dimissa. Priorem pænâ docet in inferno non esse æternam, sed post tempus cessare; Secundam autem esse æternam. Hujus sententiæ, quam tenet Durandus, meminit S. Thomas, eam præcisè referendo, nihil deferendo. in 4. dist. 22. q. 1. a. 1. ad 5. Dicitur ergo manet, in qua Sententia fuerit S. Thomas, quidquid pro certo supponat Ariaga, contra Suarez & Vasquez, qui S. Thomam probabiliter pro secunda Sententia citant, dist. 21. q. 1. a. 2. quæstionculâ 3. quamvis deinde in sua summa eorum loquatur utique in favorem tertiæ Sententiæ, q. 87. a. 5. in resp. ad 2. & 3. in fine.

§84. Quoad rem ipsam, tertia Sententia ideo mihi non placet, quia dum utrique extremæ Sententiæ aliquid tribuit, utriusque incommoda incurrit. Prioris quidem incommodum incurrit, quia si quid contra illam probat sensus fidelium, quòd in inferno nulla sit pænâ temporaria, etiam probat contra tertiã: alia verò tem rationes nihil evincunt, ut dicemus. Secundæ itidem sententiæ incommodum incurrit, quia sensus fidelium etiam alienus est ab hoc, quòd peccatum Veniale puniatur pænâ pænâ æternâ, & etiam quandoque majore, quamvis per accidens, quàm mortale propter quod homo damnatur.

§85. Inter duas verò extremas Sententiæ equidem difficilis est electio. In primam sententiam non solum inclinatur ratio æquitatis, sed etiam, quòd nullâ efficaci ratione probetur de

Secunda Sententia, cui tamen incumbit onus probandi, quia affirmat aeternam punitionem, quam prior sententia negat. In secundam verò sententiam trahit magis auctoritas, & sensus communior Theologorum. Theologorum inquam; nam sensus fidelium non videtur esse circa poenam, de qua disputatur in presenti, sed de poena respondente illis peccatis, propter quæ homo damnatur. Ceterum, neque prima sententia deest sua auctoritas, ut ex relatis liquet: & insuper plerique adversarij fatentur esse probabilem. Veniamus ad Argumenta, quibus secunda sententia probari solet.

§86. Primò aliqui probant hoc modo. Quamdiu culpa Venialis peccati manet, & macula illius, tunc qui eam habet, dignus est supplicio: atqui decedens ex hac vita cum Veniali & Mortali, nunquam iustificabitur à veniali: ergo semper pro illo punietur. Imprimis hæc ratio tantum probat illam partem, in qua tertia Sententia convenit cum secunda; non autem probat de poena relicta ex peccato remisso. Verum, nec hanc partem efficaciter probat: distinguenda est maior: manet digna supplicio, si necdum est condigne punitus, conceditur; secus negatur. Ratio est, quam paucis verbis dedit Card. Pallavicinus lib. de Pœnit. n. 237. quia perseverantia habitualis peccati, quæ non est voluntaria, non auget meritum poenæ: atqui talis est perseverantia peccati Venialis in inferno. ergo &c. Neque ad rem facit, quòd damnati illa peccata ratificent; nam per hoc peccant quidem de novo, sed hæc peccata pertinent ad terminum, ac proinde non puniuntur vlllo poenæ augmento. De hoc redibit infra sermo.

§87. Secundò alij probant ex eo, quòd omnis poena ordinetur ad correctionem illius, qui punitur; quamdiu ergo non emendatur, non debet Index desistere à punitione: atqui damnati nunquam emendantur: ergo nulla debet vniquam poena diminui. Hæc ratio etiam est manita, procedens tantum de Venialibus non dimissis. Sed neque hoc evincit: Duplex enim est poena, Medicinalis, & Exterminativa, ut aliqui vocant. Prior tendit ad emendationem, posterior non tendit ad emendationem illius qui punitur, v. g. quando quis capite plectitur, sed ad summum ad emendationem vel terrorem aliorum: quamvis nec hoc sit necesse; nam qui damnabuntur in fine mundi, & qui defacto damnantur nemine confcio, eorum damnatio ad nullam emendationem conducit. Ratio à priori est, quia sunt aliquæ poenæ quarum interminatio est necessaria ad absterrendum, & ne interminatio sit mera ceremonia, sed idonea ad absterrendum, debet subsequente delicto poena infligi, etiam si reus sit inemendabilis.

§88. Tertiò alij dicunt, ideo nullam poenam remitti in inferno, quia Deus potest poenam temporaneam, quæ esset intensa v. g. ut quatuor, ita extendere per totam aeternitatem in

gradu remissione, sed semper æquali, ut hæc extensio æquivalet illi intensiori. Verum hoc est manifestè falsum: omne enim temporaneum est in aliquibus circumstantijs prudenter contemptibile, utpote non pugnans cum aeterna felicitate, sicut pugnat quævis poena aeterna quantumvis remissa, ac proinde non est contemptibilis: ergo infinite excederet priorem, quæ in illam commutaretur. Ratio ulterior est, quia poena temporalis aliquando finietur, & per totam aeternitatem non erit: ergo per totam aeternitatem erit objectum gaudij, quòd fuerit præelecta præ poena aeterna, utpote quæ semper duraret.

§89. Quattò denique, Vasquez probat sententiam hoc discursu. Ille, qui patitur in inferno absque Charitate & Gratia Dei, non dicitur propriè satisfacere, sed satisfacere: ut autem remittatur debitum poenæ natum ex peccato, non sufficit pati quantum quis meretur, sed opus est satisfacere patiando; satisfactio autem habet quandam rationem meriti, & accepta est apud Deum. Verum hæc ratio assumit, quòd esset probandum, & de quo est controversia: querimus enim, an solvi possit à damnatis illa poena temporalis præcisè patiando: tu negas hoc posse fieri: qui autem negat aliquid fieri posse, affirmat implicantiam illius: omnis autem affirmans implicantiam, subit onus eam probandi. Accedit, quòd in humanis plus non requiratur quam pati, & perferre. P. Vasquez non habet aliud quo probet assumptum, quam ex absurdo. Sequeretur enim, inquit, quòd quilibet in hac vita pro poena relicta ex peccatis dimissis, satisfaceret per labores & arumnas, quas impatienter toleraret, quòd est absurdum. Responderetur. Cum Deus possit has arumnas in via infligere etiam non ut poenæ peccati commissi, ideo potest exigere, ut patienter ferantur, si velimus eas prodesse ad extinctionem poenæ debitæ: at verò poenæ aeternas non potest Deus infligere nisi propter peccatum, & in poenam peccati. Est adhuc alia disparitas. Nam quando Deus in hac vita infligit poenas pro peccatis dimissis & venialibus, infligit eas amicis, & quidem citra condignum; ab amicis autem meritò exigitur, ut grato animo acceptentur poenæ, quæ sunt citra condignum. Denique Arriaga n. 16. §. respondetis. negat, quòd Deus etiam in via exigat ad condignam satisfactionem, ut poena voluntariè acceptetur.

§90. Vltimò Cardinalis Pallavicinus reiectis aliorum fundamentis, ingeniosè simul & laboriosè conatus est aliter probare secundam Sententiam, cuius propria verba dabo, timeo enim, ne si alijs verbis dicerem, fortè non crederentur ad mentem auctoris esse. Licebit tamen ejus sermonem, ne sua prolixitate fastidium pariat, & in fine omnia reperenda sint, quandoque interpellare, & quid minus probabile videatur, adnotare.

591. Existimat ergo, probabilius posse difficultatem presentem solvi ex quodam principio quod indicat S. Thomas q. 7. de peccato veniali a. 10. in C. ubi docet, dupliciter posse aliquod peccatum mereri poenam aeternam; primum quidem, ex specie ipsius peccati: secundo, ex inhærentia ad tale subiectum. Et quidem peccatum mortale ex utroque capite meretur aeternitatem poenae; nam & ex sua specie est aversio à bono infinito, & rursus privat gratiā illud subiectum cui inhæret: ac proinde etiam ex hoc secundo capite meretur, ut illud subiectum semper habeat poenam. De Veniali autem S. Thomas sic loquitur. *Peccatum Veniale neque meretur poenam aeternam ex primo capite, nec ex secundo per se, potest tamen mereri illam ex secundo capite per accidens, quatenus sit in subiecto quod privatur gratiā, non quidem ab ipso veniali, sed ab alio mortali adiuncto.* Ex his verbis conatur Pallavicinus extorquere rationem Conclusionis, sic philosophando.

592. Ex hac, inquit, doctrina inferimus quoddam principium universale, accommodatum solutioni difficultatis presentis. nimirum, naturam rationalem esse per se ordinatam ad statum perpetuum & permanentem, & sic omnia media per se conducentia ad finem hominis, hoc est, omnes actus virtutum vindicant sibi premium aeternum, & pariter sibi vindicant poenam aeternam omnes actus mali, nisi vinceantur à bonitate prævalente subiecti, hoc est naturæ rationalis, quæ secundum se bona est, & digna aeternâ felicitate, quam consequerentur etiam infantes morientes in statu puræ naturæ: aeternæ autem felicitati est inconiungibilis poena aeterna. Secus accidit in actibus bonis, quia hi nullo præmio sunt digni, quando subiectum est simpliciter malum, cuius discriminis rationem paulo post afferemus. Peruntamen paritas est in hac parte, quod quicumque actus malus, & quicumque reatus, si coniungatur cum malitia subiecti simpliciter, (hoc est existente in peccato mortali) remanet semper vigen in ordine ad poenam aeternâ, sicut quilibet actus bonus, & quodlibet ius ex eo remanens, si coniungatur cum bonitate, semper viget in ordine ad premium aeternum. Non tamen est ita per se, ut reatus ex natura sua temporaneus puniatur aeterno tempore, atque est per se, quod meritum cuiusque actus boni habeat aeternam remunerationem: Cum enim, ut diximus, natura, quantum est de se, sit bona, per accidens & contra naturam est, quod ille reatus, qui posset stare in subiecto bono, reipsâ coniungatur cum subiecto simpliciter malo: atqui est per se, & secundum naturam, quod meritum coniungatur cum subiecto simpliciter bono. Haecenus Pallavicinus, qui nobis tantisper est interpellandus.

593. Ex hac doctrina sequeretur, Peccatum Veniale, quod ex intrinseco essentiali prædicato conjungeretur cum Mortali (v.g. si ego habens turpem internam delectationem, eamque metaphysicè in me cognoscens, dependenter ab hac cognitione mentirer me illam non habere) non per accidens, sed per se inducturum reatum poenæ aeternæ, quia non esset illi per accidens,

sed per se poni in subiecto simpliciter malo: conueniens est ex terminis contra naturâ Peccati Venialis, ut ipse Pallavicinus docet; ergo pariter fallum est, quod quando coniungitur cum mortali peccato, inducat per accidens reatum poenæ aeternæ. Deinde paritas & consequentia ab actu bono ad actum malum, est omnino nulla. non inquam relet: omnis actus bonus factus à subiecto bono, est dignus premio aeterno: ergo omnis actus malus factus à subiecto malo est dignus poena aeterna. Disparitas est hæc. Omnis actus bonus factus ab homine bono, hoc est amico Dei, meretur premium dignum amico Dei: nullum autem aliud premium est dignum amico Dei, nisi augmentum amicitiae divinæ, hoc est gratiæ sanctificationis, ut dicitur in tract. de Merito. Sicut autem amicitia est simpliciter radix aeternæ felicitatis, ita augmentum amicitiae, est radix augmenti felicitatis aeternæ. Econtra verò, non omnis actus malus factus ab inimico, meretur augmentum inimicitiae, alioquin omne peccatum factum ab homine in statu peccati mortalis, esset mortale, quod est fallum: ergo nec omnis actus malus inducit reatum aeternæ poenæ; quia sicut radix aeternæ poenæ simpliciter est inimicitia, ita radix augmenti aeternæ poenæ, est augmentum inimicitiae. Jam iterum Pallavicinum audiamus.

594. Præterea inquit, opinamur, illum poenam, quæ debetur peccato mortali non remisso, & quam supra vocamus intrinsecè, & ex specie sua aeternam, esse inconmensurabilem cum ea, quæ debetur peccato aut veniali, aut mortali dimisso. Videtur enim impossibile, quod reatus coniungibilis cum amicitia Dei, & cum destinatione ad aeternum Dei complexum, possit inquam mereri cruciatum aequalem illi, quem meretur inimicus aeternus Dei, dum est in termino, & in statu punitionis, ita ut possit contingere, ut per quamcunque duplicationem illius reatus temporalis, magis doleat ille, qui est in purgatorio, quam aliquis eorum, qui sunt in inferno. Ita ille. Et hoc est tandem ultimum & principale fundamentum huius structuræ, quod hæcenus à Theologis negatum est, adeo ut multi existiment, defecto in purgatorio aliquos intensivè acerbis cruciatibus, quam multos ex damnatis. Hoc ergo fundamentum æquè facile negatur ac affirmatur.

His positis (pergit Card.) ita philosophamur. Quamvis in dimissione culpæ, dimittatur poena aeterna, hæc tamen dimissio, quatenus est commutatio in temporalem, duplicem habet effectum. alter est, mutare illam poenam, quæ secundum suam speciem est aeterna, & conueniens tantum inimico Dei, in aliam poenam, quæ secundum suam speciem sit temporanea, & conueniens amico, ac destinata ad aeternum Dei complexum. & hic effectus est invocabilis, neque per vllum peccatum subsequens reviviscit reatus illius poenæ condonate inconmensurabiliter gravioris. Alter effectus est, ut reipsâ non debeat durare poena semper, sed tantum finito tempore. Et quantum spectat ad hunc effectum, illa dimissio nihil aliud est, quam ablatio impedimenti in or-

dine ad ultimum finem hominis, ad quem homo redditur aptus per dimissionem culpæ. Quare si ille reddat se sponte ineptum ad ultimum finem, reddit etiam se ineptum ad hoc beneficium, non quia reatus dimissus redeat, sed quia tollitur ea circumstantia, sub qua creature rationali convenit pœna temporalis post terminum viæ. Cujus rei ratio à priori est, quia existentibus in perpetuo statu inimicitia & odij divini, in quo sunt damnati ex peccato perfonali; non solum debentur aliæ pœnæ determinatæ, sed etiam debetur indeterminatæ hæc pœna, ut carceri omni spe, & non possint unquam expectare statum mitiorem: quare si à principio merentur aliquod supplicium, utique merentur, ut illud, quatenusque sit, in æternum permaneat. Hæc est nova probatio hujus Authoris, quæ tandem in fine, dum reddit rationem à priori, relabitur tota quanta in petitionem principij, assumendo id, quod formalissimè negatur à Scoti ejusque asseclis.

596. Ulterius ita refutatur. Ex ultimis verbis evidenter sequitur (nec auctor diffretur) quod commutatio pœnæ æternæ in pœnam temporalem, quando in hac vita dimittitur peccatum mortale, quod, inquam, sit mera commutatio conditionata, non absoluta, nempe, sub conditione, si homo in gratia decesserit: consequens est contra communem sensum fidelium, qui judicant, non minùs absolute remitti pœnam æternam, càmque commutari in temporalem, hoc est, tantum tempore finito & determinato duraturam, quàm remitti absolute ipse reatus culpæ; hunc autem absolute remitti est de Fide.

Sanè, commutationem pœnæ æternæ in temporalem, aliquo modo & sensu debere esse absolutam, est omnino certum, nec negat Pallavicinus, quatenus vocat effectum irrevocabilem. Nam testimonia Scripturæ, quibus probatur absoluta remissio culpæ, vel nihil probant, vel probant etiam absolutam commutationem pœnæ æternæ in temporalem. Quod autem Pallavicinus comminiscatur aliquam pœnam sensus, ex specie sua æternam, & aliam ex sua specie temporalem, & quoad acerbicatem incommensurabilem cum priore, nec in Scriptura, nec in Patribus, nec in auctoritate Theologorum fundatur, & est contra sensum fidelium; & fortasse nec est possibilis talis pœna, proveniens vel ab igne, vel à vermine conscientia, ut quoad suam acerbicatem non posset commensurari, seclusâ æternitate, à pœna purgatorij per multiplicationem suavitatis. Et quidem de pœna ignis, non apparet ratio dubitandi. quoad vermem conscientia, non video quare ejus acerbitas non possit æquari in purgatorio per desiderium vehementissimè afflictivum Beatitudinis, & ipsius ignis acerbicatem, quomodocunque explicetur visio ignis. Verùm, demùs, non posse per hæc adæquari, inde sumitur argumentum contra Pallavi-

cinum, nam damnati non tantum vexantur à vermine conscientia, correspondente peccatis mortalibus, sed insuper vexantur vermine conscientia, correspondente illi pœnæ æternæ, quam deberent pati propter peccata Venialia non dimissa in via: ergo pœna respondens istis peccatis, esset etiam quoad speciem suam æterna, quod tamen negat hic auctor.

Ex his, opinor, constat hanc Pallavicini probationem non esse solidiorem probationibus aliorum Doctorum, quas tamen ille ipse rejicit. Restat una & altera objectio breviter solvenda, & tunc apparebit, quantum probabilitatis habeat sententia Scoti.

596. Ad probandum ergo, quod saltem illa pœna esset per accidens futura æterna, quæ infligitur propter peccata venialia non dimissa in via quoad culpam, objicies. Quamdiu manet reatus culpæ, tamdiu manet reatus pœnæ, sed reatus illarum culparum manet in inferno per totam æternitatem, ergo &c. Major, quam supra distinximus, probatur. Reatus pœnæ est passio consequens (saltem nostro concipiendi modo) reatum culpæ: sed essentia non potest esse sine suis passionibus: ergo &c. Ad hanc objectionem benè respondet P. Arriaga, *sect. 4. subf. 2.* Etiam si in physicis hoc verum esset (quod tamen univèrsim etiam non est verum, & patet in elementis) in moralibus tamen hoc non procedere, quod in hac ipsa materia omnibus fatendum est. Multò enim difficilius percipitur, quod passio maneat sine Essentia, quàm quod Essentia sine passione; illa enim pendet ad summum à posteriori à passione, passio verò pendet à priori ab essentia, & tamen reatus aliquis pœnæ potest manere ablata culpâ. Quod autem in moralibus possit etiam manere Essentia sine proprietatibus, patet in Matrimonio, cujus proprietas est obligatio reddendi debitum, & tamen potest hæc obligatio cessare, per alterius adulterium, manente Essentia Matrimonij: cur? quia hæc proprietates sunt conditionatæ: *Nisi adulterium fiat.* Pari modo dicimus, reatum pœnæ esse conditionatam passionem culpæ venialis, nempe, quamdiu non fuerit pœna soluta: ac proinde si hæc solvatur, etiam si non remittatur culpa in termino, evanescet passio, manente Essentia.

597. Objicitur denique illud vulgare, quod in inferno nulla sit redemptio: esset autem aliqua redemptio, si aliqua pœna remitteretur per satisfactionem. Ad hoc tamen pridem respondit S. Thomas ex aliorum mente, nec improbat ipse, negando minorem: quia, inquit, pœna quæ solvitur, non redimitur. nec est inconveniens, quod quantum ad aliquid accidentale pœnæ Inferni minuantur vsque ad diem Judicij. Hæc de Peccatis.

103 (o) 104